

Numărul 28.

Oradea-mare 13/26 iulie 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Cântec de lebedă.

(Fine.)

Vești, acumă atât sînt de liniștit. A trecut un an de la cele întemplate și, dacă vrei să știi adevărul, ți-l spun făr' de incunziur: m'am bolnăvit reu, am cădut în pat multe săptămâni de aprindere de plămâni. Acumă mi-a rămas tusea seacă și junghiurile, semnele unei boale atât de nemiloase, pe care să dea Dzeu să o cunoști numai din auzite.

Am venit la țermurul lacului, în stațiunea asta balneară, nu de dragul meu, ci la insistența rudeniilor mele, cari s'au mai mulcomit la inimă acumă, când e prea târziu.

Vai, lacul, lacul...

Să vești lacul, iubita mea și să-l admir!

Atât e de cuminte, atât de liniștit și lasă să se oglindească în el creșetele pline de nea ale munților gigantici din apropiere.

Ochiul meu, sërmanii mei ochi, cari nu te-au vădut de atâta vreme, se perd pe întinsul lacului și sboară spre creșetele munților, ai căror conturi marcate contrastează cu albastrimea firmamentului.

Și promenădile sînt atât de frumoase aici! Cărări tainice se incolăcesc pe lângă alvia unui riuleț sprinten și bănci solitare te invită să te odihnești la răcoarea castanilor umbroși.

I. Bogdan

Numai tu, tu imi lipsești!
Nu, nu veni! Ar fi prea târziu!
M'ai întelni aședat într'un jeț pe roate, cu ple-duri groase pe picioare, cu mânilor crispatе proptite de răzimătoare, cu fața palidă ca de un om mort.

Numai ochii, ochii nu și-au perdut încă vioiciunea.

Par' că mai așteaptă ceva sërmanii de ei!

N'au uitat privirile de dragoste și duc dorul ei când dau de câte o păreche tineră, care-și țese firul fericirei înaintea lor.

Și în momentele acelea imi aduc aminte și mai bine de tine, imi svęcnește inima și-mi aduc aminte de o seară neuitată. Atunci, atunci se înséră când am ajuns înaintea ferestrii tale. Cu câtă dragoste nu te așteptam să apari, să-ți razimi templele de geamul rece, să-ți încrucișezi mânilor pe sept și să-ți ațintești ochii asupra mea... Nu ai apărut, dar ți-am vădut umbra aruncată pe părete, ți-am vădut brațele și capul și peptul în conturile hotărite ale silhuetei și — am plecat fericit de la fe-reasta ta. —

Și de câte ori n'am adormit alintat de sfânt numele tei; de câte ori n'am îndreptat rugă Prea-inaltului pentru tine, fecioara visurilor mele!...

Și acumă sînt așa!...

Buzele mele rostesc numele tei, mânilor mele

se împreună spre rugăciune și mi se înalță inima spre tine, spre visul meu tinerec...

Doze zile în urmă.

Cântec de lebedă!...

Astfel am voit să numesc rëndurile astea, care-ți vor ajunge în mână.

Da, cântecul lebedei!

Acum mai lipsește lebedei ultima sfortare, sufletul vieții e să i se stingă... mai aproape, mai aproape de hotarul infinitului, își întinde aripele mari, albe, curate, gâtul i svêcnește și un cutremur cuprinde corpul dat perzaniei...

Soartea a voit ca să me întâlnească erii cu o prietină de a ta. Eră în călătoria de nuntă. Au atins în călătoria lor și stațiunea asta balneară. Când m'a observat, nu-i venia să-și creadă ochilor. Cum a trebuit să me vadă!

Pe marginea lacului, pe promenada liniștită am început vorba. Prietena ta nu voia cu nici un preț să-mi amintească ceva de tine. Vedeam asta din toată vorba ei.

Numai el, bărbatul ei, nu știe nimica despre dragostea mea și când ți-am amintit așa, în treacăt numele, m'a întrebat: Pe cine înțelegi? Pe dna Lorian?

M'am făcut și mai palid decât sunt.

Mi-au spus apoi amendoii, că te-ai măritat silită după un moșier bogat.

Mi-a fost destul...

Vedeam cum îmi rid în față toate; lacul își aruncă valurile fiecare spre țermure, voia să-mi spună: Iată, iată cum trec toate!

Castanii își scuturau frunzele par' că povestiau: Vai, sërmanul locotenent, ce-ai pățit! O pasăre sglobie și limbută îmi cântă 'n urechi: Cât ai iubit-o și ea acum te-a părăsit!

Dar de toate palavrele astea am să scap!

Medicul povestii mai gingaș astăzi cu mine și l-am auzit în odaia cealaltă spunând îngrijitorului:

„Mâne, poimâne!”

L-am auzit foarte bine!

Mâne! Poimâne!...

Cântecul de lebedă așteaptă să fie trimes!

Mâne sau poimâne o să-l pună la poștă și o să ajungă în mâinile adresatei.

Îa un plic alb, mare, încerc dacă încap foile într'ensul, apoi me pun la masă și punându-mi mâna în dreptul inimei fixează rëndurile astea. —

O idee îmi străbate creierii...

Tu me iubești și acuma! Ești nenorocită, ești în mâinile unui monstru, te gândesci pururea la mine! Am fost orb, am fost surd, am fost un om care nu și-a înțeles chemarea.

Când am vădut atâta dragoste din partea ta, când am înțeles glasul inimelor noastre, când ne-am îmbetat în privirile noastre pline de dragoste cerească, atunci, atunci trebuia să nu mai dăm ascultare minciunilor lumii, trebuia să te îa cu mine, să ne fi ridicat sus, sus, de-asupra mușuroașelor de pământ, trebuia să le ridem noi în față și să ne trăim traiul nostru, al nostru numai.

Acuma inse e prea târziu! Se întinde noaptea și trebuia să se înalțe soarele strălucitor; se ridică suspinul și trebuia să vie surisul!

Acuma, poate că străbați cu gândul timpurile

fericirii noastre, până când fruntea ți-e pângărită de sărutul înădușit al unui moșier grosolan.

Dar de ce să fie așa?

De ce să nu me fi uitat, să nu te fi dat cu trup, cu suflet unui om, pe care-l iubești cu toată inima?

Poate că nefericitele aste rënduri te vor afla în mijlocul unei căsniceii ideale, în mijlocul căminului sfânt familiar ca un mic odor la peptu-ți de mamă.

Atunci me înflorez de menirea epistolei. Dar tu me vei înțelege și atunci! Tu-ți vei aduce aminte de simțemintele mele și vei zice punând la o parte șirurile astea: Am fost îndrăgită de o inimă nobilă!

Și cu ultima sfortare, de care este capabil un muribund, cu ultima trăsătură de peană ce o va face unul care se sbuciumă între Schilla și Charibdis, îa plicul și scriu, cu litere tremurate nervos:

Doamnei

Eugenia Lorian

Brașov 1902.

Horia Petra-Petrescu.

O, dragă, curmă-ți plânsul!

— Dedicatie. —

*Tu plângi, îți blestem soarta, te simți nenorocită
Și chinuri zi și noapte în suflet grămădești;
Amară ți-e viața și grea, nesuferită,
Și neagră-ți pare lumea, în care tu trăiești.*

*O, dragă, curmă-ți plânsul, căci lacrima ce pică
Din ochiul tău cel dulce, me arde și me doare;
Ea inima-mi consumă și, scumpa mea amică,
Cei slabi numai să cate în lacrimi ușurare.*

*Să plângă disperatul, din care dispărut-a
Și cea din urmă umbră d'un bine 'nchipuit;
Să plângă muritorul, ce 'n lume străbătut-a
Prin vișor și furtună și-un chin ne măi sfârșit.*

*Dar tu de ce să suferi? de ce să fii măhnită,
De ce să-ți treci viața în vaet și 'n oftat?
La ce melancolia? Tu plângi, că ești iubită,
Că-un suflet te adoră și ție s'a 'nchinat?*

*O, dragă, curmă-ți plânsul! Mai sfânt decât iubirea
Și măi suhlim în lume n'a fost și nu va fi.
E darul cel măi nobil, dar ce Dumnezeuirea,
Dorind să fericească, la om îl hărăzi.*

*Dispară ea din suflet și suflet nu măi este,
Nici inima nu bate, viața e povară. —
Citi-ai tu vr'odată frumoasa cea poveste,
Când graul de iubire toți oamenii-l ăitară?*

*O, dragă, curmă-ți plânsul și lasă suferința,
Ferice fii, iubită, și zimbetu-ți revină.
Acel ce pe vecie juratu-ți-a credința,
Din tine ăa viață, putere și lumină.*

*Sosi-va și momentul, da, crede, fii convinsă,
Când noi putea-vom liberi viața s'o trăim.
Și unul lângă altul cu dragoste aprinsă
În lume noi vom face tot ratul ce-l dorim.*

N. Bațaria.

Poștașul dragostei.

Comedie în trei tablouri.

(Urmare și fine.)

Elodia. Dragă Mină... (îi bate 'n palme.)*Savel* (cu glas năbușit.) N'am murit...*Elodia* (ajutându-i să se ridice.) Veđi, fac și jertfa asta, Mina, fiind că dta mi-ai fost partea, în lume... Ascultă Mina, — să nu-ți fie teamă c'o să am pretenții esagerate...*Savel.* Ba să ai, Elodioara mea, să ai... Să te plimbî, când îi vrea; numai să ții nițelaș la mine și să ducem casă până la sfârșit... (sărutându-i mâinile cu foc.) Haide, Elodioară, întoarce-te cu mine... te rog... te jur...*Elodia.* Nu; du-te și fă cum ți-am spus...*Savel* (sărind.) Iaca me duc... Nu te supără... Până 'n seară toate-or fi gata... Me duc... (caută pălăria.)*Elodia* (dându-i-o.) Uite-o...*Savel.* Și me ierți?*Elodia.* Nu încă...*Savel.* Bine; cum vrei tu... Iaca me duc... (înaintea *Aspasiei*.) Verișoară... am să-ți cumpăr casa asta în care ședî... Me lași să-ți sărut mâna?*Aspasia.* Na, sărut o uriciosule...(După ce-î sărută mâna, *Savel* iese, petrecut de *Elodia*.)

Scena IX.

Aspasia; apoi *Elodia*.*Aspasia.* Măi! cum se schimbă tinerețele astea!... (cum vede pe *Elodia* că intră, încrucișează brațele.) Și zi... te împaci cu băcanu? (închinându-se.) Maica ta, Doamne!*Elodia.* Și nu-ți faci idee cât sînt de mulțămită... Mi a fost milă de omul ăsta simplu, care cunoșcea c'a greșit... L-am vedut umilit; am simțit că, în felul lui, me iubește cum se cade, și uite, prefer să rămân nevasta lui...*Aspasia.* Dar poetu?*Elodia* (c'un zimbet ironic.) Poetul? Se va mângăia... cu *Elvira*... Nu înțelegi că-î ușurez și lui starea față de dînsa?*Aspasia.* Eă nu șoiu zeu cum ve schimbăți așa... Odată am iubit și eă, în gând și-atuncea, dar basta a fost! Nu l-am putut lua, — nu mi-a mai ars de bărbat.*Elodia.* Uite, mi-e dor să me ved în casa mea, între lucrurile mele...*Aspasia.* Cu băcănașu teă... Cu lipscănașu teă...*Elodia.* Me rog, e o încercare din care nu pierd nimica... Va fi bun? Voiu rămănea, pe viață, cu el. Nu? atunci despărțirea, cu siguranță...*Aspasia.* Atunci n'o să mai găsești pe *Cesar*...*Elodia.* *Cesar* nu însemnă pentru noi liniștea, mulțămirea... Față cu omul care se purtă reu cu mine, *Cesar* mi s'a ivit ca un ideal... Întemplantarea m'a apropiat de el... și am vedut în el numai pe fluturul... strălucitor... dar flutur! (Oftează și urcă.)*Aspasia.* Zi mai bine că nu l-ai iubit...*Elodia* (întorcându-se și privind-o trist.) A fost... și s'a trecut... (Urcă.)

Scena X.

Elodia, *Aspasia*; *Emil*.*Emil* (intrând, se găsește față în față cu *Elodia*.) L-am

vedut că plecă vesel, în zăpăceala lui... Va să zică o să am plăcerea să-mi fi tot... mătușică...

Elodia. Da, *Emile*... Mi a promis c'o să fie bun... O să vii pe la noi acumă... fără nemulțămiri...*Emil* (serios.) Cam rar o să vii, tușică...*Elodia.* De ce?*Emil* (oftând.) Hei! am și eă... ale mele...*Elodia.* Nu fi copil...*Emil.* Tocmai fiind că nu mai simt... Ce-a pătîit poetul imi e lecție... Ah! ce i-am făcut, o ține-o minte! L-am dus drept în fața *Elvirei*...*Elodia.* Cum se poate?*Emil.* Uite-așă! Trebuie să se aleagă la un fel! Ah! ce suflet admirabil e *Elvira*! Mi-a dat mână de-ajutor... și ne-am bătut joc de el... numărul unul își pierduse toată plăcerea... saă flecăria poetică.*Elodia.* Eă, cum?*Emil.* *Elvira* i-a declarat curat și lămurit că nu-l mai ia de bărbat...*Aspasia.* Și dînsa! Maica *Preacurată*! Mi-ați înebunit poetul!*Emil.* Acuma n'a mai rămas decât să-l iei dta, verișoară *Aspasio*...*Aspasia* (plecând ochii rușinată.) Eă?*Emil* (bufnind de ris.) Uite! uite! uite!*Elodia.* Ești afară, nerușinatule!*Elodia.* Și unde-î *Elvira*?*Emil.* Tocmai voiă să-ți vorbească. Me duc s'o chem. (Ese.)*Aspasia* (umblând de colo, colo.) Bre! ce babilonie! Mai iaca una că se schimbă! și-î numai o bucățiță de față!*Elodia.* Verișoară, femeia iubește cu inima, când iubește, nu cu închipuirea. Și e grozav să veđi pe omul iubit că te voiă numai din interes... orî în lipsă de alta...

Scena XI.

Elodia, *Elvira*, *Aspasia*, *Emil*.*Elodia* (luând-o în brațe și sărutând-o.) Bine-ai făcut, dragă *Elviro*: o cerea demnitatea ta. Ești serioasă și mi te-ai făcut cu adevărat mai dragă...*Elvira* (confusă.) Ți-a spus *Emil*... domnul *Emil*...

(Aspasia se ghemuește într'un colț, imbufnată.)

Emil. Nu me domni, te rog... Zi-mi pe nume...*Elvira* (abiă stăpânindu-și plânsul.) Am să sufer înse...*Elodia* (stringend-o la sin.) La etatea ta, are când să se uite o suferință. După o decepție, șoi să veđi bine și să alegi bine...*Emil.* Tușică... me propun eă candidat... Atât o rog pe *Elvira*... să aștepte trei ani până ce mi-oiu luă licența în drept. Și de n'oiu ieși om cum se cade, me dau dracului... cu drept cu tot...*Elodia* (ridend.) Să-mi aduc aminte de ceva, „musiu“ *Emil*?*Emil.* Să-mi aduc și eă aminte de poștașul dragostei? Mai bine să uităm ce-a fost... Acuma vorbesc ca bărbat... (apropiindu-se de *Elvira*.) Ce zici, *Elviro*?*Elvira.* Ce pot zice? Nimic.*Elodia.* Iată ce zic eă, în locul vostru: lăsați timpului sarcina să ve împrietenească... Dragă *Elviro*, imi trebuie o tovarășă ca tine. Dacă primești, am să vorbesc dlui *Sureauu* și am să-l rog să te aducă... și să stai la mine câteva luni pe an...

Emil. Bravo, tușică!

Elvira. La iarnă, cu plăcere...

Elodia. Îți mulțumesc, draguță. (Înaintând spre Aspasia.) Dar dta ce ziei, verișoară?

Aspasia (supărată.) Treaba voastră! Faceți cum vreți... Eu nu me mai amestec d'acuma în nimic...

Emil. Ah! ce bună... și eroică idee!

Aspasia. Mă!

Emil. Iaca tac!

(S'aude un duruit de trăsura și sunet de clopoțel. Trăsura se oprește sub fereastră.)

Elvira. Tata trebuie să fie! (Aleargă la fereastră.)

Aspasia. Așă? Apoi las' că îndrept eu lucrurile... cu dumnealui.

(Aleargă la ușe și o deschide.)

Scena XII.

Aceiași; Savel.

Aspasia. Băcanu?

Savel (bine gătit.) El, verișoară...

Elvira (cu tristeță.) Nu-i tata!...

Savel. Ba e și Sureanu... A trecut pe la mine și am venit cu el...

Elvira. Unde-i? Me duc să-l văd... (Ese.)

Savel. Dragă Elodioară, vrei să plecăm mâne la moșie la Sureanu? Ne-a poftit să petrecem vara acolo... Vrei?... Eu te-aș rugă...

Elodia. Primesc...

Savel. Cât ești de bună...

Elodia. Văd că și dta începî a fi mai bun...

Elvira (întrând fuga.) Plecăm chiar mâni la țară... Ah! ce bine îmi pare... Verișoară Aspasio, te poftesc tata...

(Aspasia iese.)

Elodia. Ve însoțim și noi...

Elvira (sărindu-i de gât.) O! ce bine faceți...

Elodia. Și când ne-om întoarce, te luăm cu noi...

Emil. Elviro... îmi dai și mie voe să petrec vacanța cu dvoastre?

Elvira. Da!

Emil (sărutându-i mâna.) Îți mulțumesc din suflet...

Aspasia (întrând.) Audiți ca să merg și eu... la țară...

Savel (voios.) Foarte bine...

Emil. Firește... cu câțel cu purcel...

Aspasia. Mă!

Emil. Am tăcut...

Elodia. Hai să-l văd și eu pe dl Sureanu...

(Înaintează spre ușe.)

Emil (lui Savel.) Unchiule, te rog să îmi dai pentru verișoara Aspasia, cel puțin un chilogram de fisticuri...

Aspasia (îl apucă de urechi.) Ah! Miserabile!...

(Cortina.)

N. Radulescu-Niger.

Ascunde-ți inima de femeia care vrea să îți-o câștige cu ochii.

*

Experiența e ca steaua polară; ea nu luminează oamenii decât seara.

M u r u i.

De Jules Renard.

1.

Post-au ele din toată inima bune sau rele și la tot pătratul de an aveau o săptămână întreagă ceartă între ele. Un timp lung au fost cele mai bune vecine din lume, și de odată par că nici nu s'au fost cunoscut. Îndată începî doamna Morvaud a înșiră greșelile vecinei sale, a doamnei Gagnard. La aceasta poate că limba nu lucră atât de ușor, dar de aceea reușî totuș ca ea să fie ultima la cedări. În fine rideau ambele. Doamna Gagnard fu invitată la o vizită și intră pe la vecină sa, cu care ocaziune nu se mai putea destul miră de curățenia ferestrelor, a cuptorului, a vaselor și cu deosebire a celor de adus apă, care strălucia invitător, cât vădându-le-ți venia sete.

— Cum le poți dta face atât de frumoase, apoi toate, una ca alta? Cum le poți ținea așa? Ale mele pururea-s murdare!

Acestea le mințî ea, ca să provoace pe cealaltă.

— La dta, răspundea doamna Morvaud, ar crede omul, că sînt mobilele proaspăt poleite.

Și așa se schimba complimentele, fără de a le scădea demnitatea.

Pe pragul casei cădu odată madama Gagnard în estas peste grămada de gunoiu a lui Morvaud. Eră pătrată, netedă și regulată. O țineau la olaltă pari și crengi de arbore și putea omul urcă 'n vârful ei pe un pâlant plecat ca pe o scenă.

— Să te văd cât de curînd la noi, scumpa mea! zise doamna Gagnard.

— O să vin acuş! răspunse doamna Morvaud.

2.

Din ce le-a venit azi pricina, nu șcîia nimenea din sat. Unii susțineau că doamna Gagnard a aruncat o găleată de apă murdară în curtea comună; alții, între care eră și dascălul, susțineau că doamna Morvaud a aruncat — poate fără voie — o corfă de mere putrede în calea vecinei sale. Și ce se întîmplă după aceea? doamna Gagnard deșelă cu o furcă de gunoiu o gâscă, ce nu eră a ei, și doamna Morvaud suci grumaziu unui gânsac, fără de a fi avut drept la el! Și apoi se pregătîră ambele spre a li se auzi glasul. Madame Morvaud injură, iar madame Gagnard blăstîmă. Madame Morvaud alergă în curte, ridică de acolo unele-altele și iar le lăsă să cadă spre a le ridică din nou, și-s sgreblă fața cu unghiile. Unica ei ocupațiune eră să scoată țipete departe sunătoare, care nu rîsunau chiar armonios, dar foarte rîsboinic. Se tot apropiă de inima ei, țînînd strîns la spate mâinile madamei Gagnard, ce voia a-i sgăriă fața cu degetele ei. Și pe capul ei cel mic roșu, și pe grumaziu de umerii ei curgeau ochările contrarei sale. Aceasta se infuriă ca un curcan, cum eră ținută de mâni de inimica ei, urlă de mânie.

Astfel stătura ele față în față certându-se și eră cât pe aci să se încerele la bătaie.

3.

Madame Morvaud se retrase din curte și intră în laboratorul cel lărmuitor al bărbatului ei. Se a-

runcă jos pe așchiile de jilău și stătù lung timp așa, fără a zice o vorbă măcar. Pe fața ei cea asudată i s'a lipit făina de fereastră. Învertiă mecanice un inel de aschiă de la jilău. Din când în când suspină cu ochii sbiciți, de gândia că sughiță.

Filip Morvaud nu o băgă în seamă. El eră un om cu sânge rece și-ș ducea traiful în cugete adânci. După ce-și măsurase el o scândură, o mai măsură odată, și dacă află că-i bine măsurată, se mai cugetă o leacă.

Cu deosebire se cugetă mult, când avea de construit un coșciug. Atunci își luă el măsura, fără de a atinge cadavrul, și tremură în internul lui, când se cugetă, că în fine poate să fie prea mic, cât să trebuiască să indese mortul în el.

— Aceasta nu poate rămânea într'atâta, murmură madame Morvaud înădușit.

Filip nu răspunse nici o silabă. El avea înaintea sa o scândură jiluită și esamină cu un ochi închis suprafața ei. Apoi apucă jilăul și o neteși luând sfășil subțirele.

— Viața asta nu-i de suferit! zise madame Morvaud și adause, trebue să aibă un sfârșit.

Filip nu răspunse nimic, nu susținù dar nu nici contrazise.

El începù a cugetă. Madame Morvaud prinse a-i împărtăși starea lucrului. Ea eră liniștită, și pentru de a apărea dreaptă, nu insultă pe nimenea. Ea recunoșcea că atât ea, cât și cealaltă, nu sânt prea liniștite. Ea recunoșcea totul. Presupunend, că nici una nu are deplin dreptate. Stând lucrul astfel, mai bine e dacă se despart de olaltă.

— Acum ce zici la asta, Filipe?

— Trăsnească-ve Dzeu! zise Filip și-i întoarse spatele.

— Dar dacă m'ar agrăi?

— Nu-i răspunde!

— Ca să-mi zică gască!

— Atunci zi-i și tu, răspunse Filip. Dacă-i întinde o rudă lungă cu rufe și gunoful paserilor îl vei aruncă peste noapte sub fereastra ei, atunci madame Gagnard se va supără dimineăta cum se cade. Cearcă numai.

— Tu me bolnăvești, zise madame Morvaud.

— Să te trăsnească! răspunse Filip.

Casul aceasta-l interesă. Bucuros i-ar fi dat alt sfat, dar nu avea de unde.

Își luă deci pipa, o umplù, și de oare ce în

mijlocul aschiilor de jilău avea frică de incendiu, prinse a fumă încet și liniștit. Din când în când își mută pipa dintr'un unghi al gurei în mână, scuipă una sdravănă jos, își sbicia buzele și se părea că ar voi să zică ceva. Dar fu o alarmă falsă.

Odată-și luă echelarii de pe nas, îi adună sərbătorește și-i depuse liniștit într'un unghi al mesei de jiluit. Ai fi jurat, că a luat o decisiune. Madame Morvaud așteptă. Dar și Filip așteptă.

— Știi tu ce? zise în fine doamna tēmplarului. Eū am o idee.

Ea speră, că Filip va întrebă: ce idee?

El înse tăcù.

— Și eū am dorit numai sfatul teū, spre a-ți arată, că tu totuș ești mai prost decât mine.

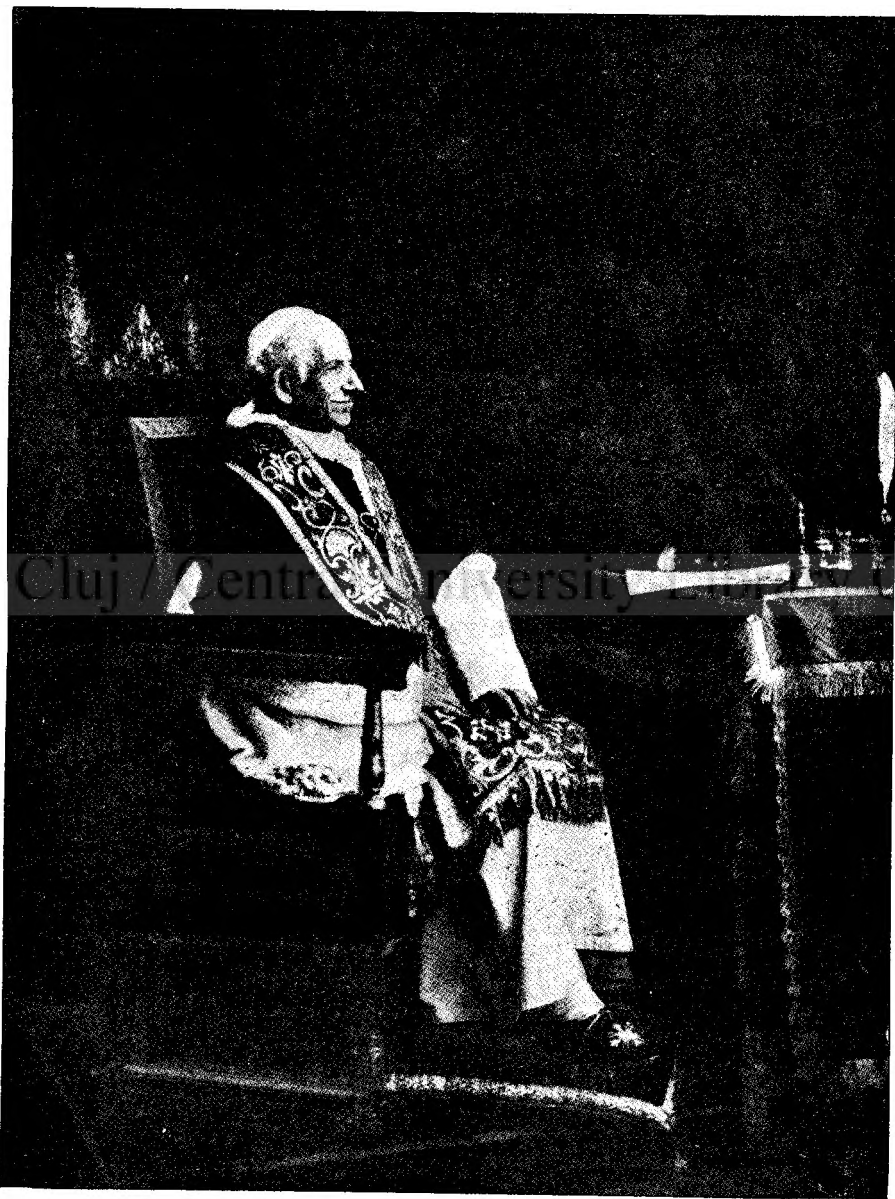
Filip nu se gândia să apuce ciocanul ori să facă mișcări repeși după revolvër. Auđit-a el și alte

lucruri, și cunoșcea femeile, fără excepțiunî pe a sa.

Madame Morvaud abzise de a-i escită efectul, ci demandă simplu:

— Tu mergi la Gagnard și te înțelegi cu el să faceți un mur, care să împartă curtea 'n doue, înalt de ajuns, ca eū să nu mai vėd persoana aceea, dar totuș nu prea înalt, cât să pot vedea cocoșul din vėrful turnului de la biserică, că eū aud mai bine când se trag clopotele de misă, dacă privesc apre cocoș.

— Acela va fi scump, zise Filip.

Papa Leon XIII.

— Gagnard trebuie să plătească de jumătate. El are de acolo atâta folos, cât și noi. Atunci fiecare are curtea lui proprie.

— Lucrul acesta nu-mi prea place, zise Filip. Gagnard e un om de omenie.

— Dar mie-mi place lucrul acesta foarte bine, răspunse madame Morvaud. Și apoi înainte de toate de azi încolo ai să ocolești pe Gagnardul teu!

— El nu mi-o făcut nimic.

— Nu se cuvine, ca bărbații să rămână prietini buni, câtă vreme muerile sunt îndușmănite.

— Dușmănia nu va ținea mult.

— Acum taci, Filipe. Că de mai zici odată vorba asta, me mâniți serios. Într'adevăr, mai bucuros me împrietinesc eu porcui nostru, auzi, cu porcui nostru!

— Ei, ce să știți eu spune lui Gagnard?

— Spune-i, că nu mai voești să ai nimic cu un lungău ca el de un stângin în picioare.

— Auzi!

— Da, da, cu tăpălagi de un stângin!

— Ai ceva contra lui?

Ea se ridică, gata de luptă, tremurând în giurul ei așchile cele de jilău. Filip își potrivî iar ochilarii, ca și când nu s'ar întemplă nimic în giurul seii și mai esamină scândura, să vadă de-i destul de lucie.

— Nu mai taci odată? zise el, mai mult întrebător decât dogenitor.

— Eu tac, de voesc!

— Bine, atunci zi 'nainte!

De când a ajuns el în anii cumințeniei, n'a mai căzut în mânia nici odată, și anii cumințeniei i-a ajuns el deja înainte de a se căsători.

Rebela muiere-și umplu șorțul de așchii, ceea ce făcea totdeauna, de câte ori călcă în laboratorul bărbatului ei. Seara luminează și încălzește flacăra ei. Apoi merse de acolo.

4.

Conversările durară mult, căci Theodule Gagnard nu eră de altcum om reii, dar avea obiceiul să zică:

— Așa se 'ntemplă.

De i se spunea, că-i timp frumos, el răspundea:

— Așa se 'ntemplă.

Astfel stând lucrul, eră mai greu de staverit planul murului, decât de zidit. La început propuse Filip un mur atât de jos, cât rațele lui ar fi putut trece peste el și fiecare piatră li se părea că-i smulsă cu dureri mari din corpul lor.

— Să facem noi murul de un metru de înalt, și va fi bine, zise Theodule.

— Atunci ele-și vor împărți palme peste el, răspunse Filip.

— Apoi încă un rând de pietrii dară, zise Theodule.

— Să folosim tincinială?

— Mi se pare, că ar fi destul un mur uscat.

— Muerile noastre-l vor împinge cu șoldurile, zise Filip.

Theodule clătină din cap și zise cam hesitând:

— Muerea ta a avut ideea. Mi s'ar părea că tu ar trebui să suportî spesele.

(Finea va urmă.)

Trad de:

Ioan Pop-Reteganul.

Femeile în Maroc.

Ni se pare cât se poate de interesant să desvelim partea cea mai curioasă și delicată a vieții sociale a marocanilor, și anume misterul căsătoriei.

Câți au trecut prin locurile acelea, au fost dureros impresionati de tristețea care pare că se ridică din stradele și casele orașelor, ca și din grădinile fermecătoare ale Marocului. Pretutindenî străinul e lovit de eclipsa totală a elementului feminin, care pare că nici nu există, sau în tot cazul că trăește în noaptea celui mai adânc mister.

De sigur întelnești în Maroc femeii, — dar ele nu-ți fac decât impresia unor momii, resuscitate par' că din vechile morminte ale Egiptului, — așa cum apar înfășurate de la cap pân' la picioare cu tradiționalul lor „halk“. De cele mai multe ori acest „halk“ acopere și fața întreagă, încrușișându-se peste gură într'un așa chip, încât abia lasă destul loc pe unde să țîșnească lumina a doi ochi de cele mai multe ori negri și fulgerători.

În Maroc, fanatismul religios domnește mai mult ca ori unde și prescripțiunile relativ la femeiasotie, sunt mai severe decât în ori ce altă țară musulmană.

În nici o împrejurare femeia de aci nu-ș descopere fața. În schimb înse, — și aci e partea hazlie a lucrului, — când femeia întelnește un riū în cale și trebuie să-l treacă, ea nu stă mult pe gânduri: își sumecă îmbrăcăminte, — și trece liniștită prin apă, ori câți bărbați ar privi-o de pe mal.

Între 18 și 20 de ani, fiecare marocană caută să fie măritată.

Fiecare bărbat poate să-și ia patru femei legitime, și dacă îi place și un număr cât de mare de concubine.

Bărbatul care vrea să se „divorțeze“, scapă ușor, căci nu se cere nici o formalitate. Dacă nu-i place femeia aleasă, el o trimite 'napoi la familia ei, și fără multă ceremonie.

Ca și la noi, — și în Maroc sunt „pețitoare“! La aceste aleargă tinêrul marocan. Toate sunt bêtâne, întră prin toate casele, frecventează toate căile și detaliurile pe cari au a le da despre fetele de măritat, nu sunt privitor la zestrea lor. Pețitoarele din Maroc trebuie să povestească despre cele ce au vëdut și mai ales despre cele mai intime frumuseți ale tinerelor fecioare.

În societatea mai înaltă, — în casele nobile, — de cele mai multe ori ineseși mamele tinerelor fac pe intermediarele. Ele se interesează toate cu multă atențiune de farmecele fetei și regulează delicata chestiune a dotei. Aceasta, — contrar obiceiurilor noastre, — trebuie să o aducă bărbatul, de care zestre soția are dreptul să dispue cum voește și, în cas de divorț, o ia cu ea, ca o despăgubire despre mahnirea ce i se aduce.

O căsătorie în societatea înaltă marocană nu e lucru mic. Sêrbările preliminare, darurile reciproce, feliicitările durează opt zile încheiate.

În ajunul nunții, amicele logodnicei se adună acasă la aceasta, o iaū cu ele la bae, o ung cu substanțe parfumate, după care o aduc 'napoi acasă și o culcă în pat. Cât despre logodnic, el face o baie de aburi, după care, — conform legei lui Mahomet, — pune să-i radă pêrul.

În ziua nunții mireasa, — ca și când ar fi o

simplă jucărie, — e pusă într'un fel de cușcă împodobită și acoperită cu baldachin. Toate acestea sunt puse pe spinarea unui animal de muncă, — ori care ar fi — foarte frumos împodobit. Rudele miresei se urcă pe cai, și în vreme ce se aud melodii asurdi toare, sunete de tobă, flaut și tam-tam, cu toți formează cortegiul și mergând din moschee, conduc pe mireasă până la casa soțului.

Dacă soțul bănușește onestitatea soției, el o poate gonii chiar a doua zi, — și căsătoria e anulată.

Cât despre viața pe care o duc femeile din Maroc, nu credem să fie de invidiat. E o vecinică luptă din partea femeii. Ferieirea tinerei soții depinde de modul cum știe să-și cucerească simpatiile bărbatului, așa 'n cât ea să eclipseze pe celelalte rivale. În genere soția mai favorită este și aceea care dă naștere la mai mulți băieți, căci în acele locuri populațiunea având a suferi din partea bandelor năvălitoare setoase de pradă, e binecuvântată mama care dă mai mulți luptători țării.

Dar marocanii nu iubesc numai pe femeile dintr'un neam cu ei. Sclavele care sunt introduse în Maroc, câștigă adesea-ori inima bărbaților, și sunt cele mai de temut rivale. Ele sunt aduse de prin Sudan și foarte multe sunt recrutate prin turcoalce, circaziene, și chiar printre armenice.

O asemenea femeie a fost și mama actualului sultan. Ea a fost cumpărată la Cairo de un pașă care a dăruit-o sultanului, tată. Farmecele ei au ridicat-o de asupra tuturor celorlalte femei și astfel ea a lăsat cunună împărătească descendenților sei.

Z. C.

Grierul.

(Din legendele, datinele și credințele Românilor despre insecte.)

Grrier, grieruș, este o insectă neagră ce seamănă mult cu coșahul. Vara trăește pe câmp, prin fânețe și grăe, iar în seara se retrag pe lângă casele oamenilor, unde așezându-se cu deosebire în vatra focului cântă neliniștind casenii prin cântu-i de gri-gri, gri-gri.

Iată unele legende și superstițiuni culese din „Câmpia Ardealului“.

Se zice și se povestește, că pe vremea nașterii Dnlui Christos eră o păsăruică frumoasă ca și care nici una nu eră; căci doar cum o și fi, când ea avea pene galbene ca auru, clonț frumos ca argintu și apoi un trupșor subțirel și drăguț de să te tot uiți la ea; dar pe cât eră de frumoasă, pe atâta eră și de sburdalnică, neastempărată și neascultătoare.

Păsăruica aceasta eră prietină bună cu Maica Preceastă, căci doar și ei îi plăcea cântările păsăruicelor cu glasu mândru.

Când eră Maica sfântă supărată, ea venia și o mângăia, cântându-i cântece de-ți storcea lacrimi din ochi, și te inveseliau de ai fi fost chiar și pe patul morții. Maica sfântă încă o ajută pe frumoasa ei păsăruică când o ajungea ceva necasuri — așa când i se strică cuibul, ea îi ajută să și-l clădească.

După ce inse Maica sfântă a avut pe dl Christos, prietenia între Maica sfântă și păsăruica cea frumoasă s'a stricat, că păsăruicii nu-i plăcea copiii și mai cu seamă când îi aușia plângând, gândind,

că îi batjocorește cântecul ei. Pentru aceea de câte ori îl vedea pe Dl Christos, totdeauna îl batjocora schineindu-se și schimonosindu-se făcând gri-gri, gri-gri. Dl Christos se spăria de ea și plângea de te lovia mila. Maica sfântă vedând obrăznicia păsăruiceii, a alungat-o de la casă, blătămându-o că din frumoasă ce e, să se facă una dintre cele mai urite gujuli, iar trăind numai în scânceneli să cânte ziua și noaptea numai tot gri gri, gri-gri, — în semn de pedeapsă, că ș-a bătut joc de copilu lui Dzeu.

De atunci paserea aceea nu mai trăește, ba nici pomană nu mai este de vița și porodița ei, — căci câte trăiau pe atunci din felul ei, toate s'au schimbat în grieruși, cântând până în ziua de azi pe la vatra focului — batjocorind și acum copiii căsenilor cu gri-gri, gri-gri.

(Abafaiu.)

Cul. de

Theodor A. Bogdan,

invet. in Bistrița.

Poesii populare.

Spune-mi, bade, rupt ales,
Ie-i-me după eules,
Nu-mi ținea drumu legat,
O' me ieși după cărat.

Cântă puin cucului,
În pădurea Șardului,
Ș-așa cântă de frumos,
De frunzuța cade jos.
Ș-așa cântă de cu jele,
De frunzuța tăta piere,
Și Ampoiu stă de-a mere.

Decât la neamtu cătană,
Mai bine 'n codru cu peană,
Că din codru vii acasă,
Da neamtu nu te mai lasă.

Pădure, dragă pădure,
Mu me mai spune la nime,
C'am făcut de capu meu
Ș-am ajuns destul de reu.
Am făcut precum am vrut,
Și Dumnezeu m'o bătut.

Când te ved, bade, pe tine
Plânge inima din mine,
Când te ved pe Dumneata
Plânge inimuța mea.

Doru de la ibovnică
Trece valea, nu i frică,
Trece podu, nu dă vamă,
Până la badea 'n căsarmă.
— Scoli badiță nu durmi,
Că vine doru mândrii;
Ș-așa vine de ferbinte,
Să stai în loc m'as aprinde,
Da cu-atâta am noroc,
Că me duc, nu stai în loc.

Pintru ochii cari-mi plac,
Tri zile de slujbă fac,
Pintru ochi ca murile,
Încungîur pădurile.

Enea.

SALON

Ioan Bogdan.

Academia Română, în sesiunea sa generală din primăvara trecută, a ales membru al ei, în secțiunea istorică, pe dl *Ioan Bogdan*, scriitor și profesor.

Cronicarii fideli a tot ce se petrece la noi pe terenul științei, literaturii și artelor, venim să prezentăm cu ocaziunea aceasta publicului nostru cetitor activitatea literară a noului alesului, completându-l cu portretul său din fruntea revistei noastre.

Dl *Ioan Bogdan* este fiu al Transilvaniei. S'a născut la Brașov în 1864. Tot acolo a făcut liceul, iar cursul universitar la Iași. Apoi a mers în străinătate, să studieze limbile slavice. Rentors, a fost numit profesor la universitatea din București, post ce ține și astăzi.

Încât pentru activitatea sa literară, credem că va fi mai potrivit să reproducem aici apreențierea făcută de dl D. A. Sturdza în ședința de la 29 martie an c. a Academiei Române.

Dl D. Sturdza ceteșce următoarea expunere asupra activității istorice și asupra calităților dlui I. Bogdan, pe cari s'a întemeiat votul secțiunii:

„Dl I. Bogdan e un distins elev al universității din Iași, unde cu deosebit succes a terminat studiile universitare, trecând licența în 1885 cu o teșă din istoria veche a Daciei „Colonia Sarmisegetuza“. Dorind să se pregătească temeinic pentru studiul de istoria română, a fost trimis în străinătate și a făcut studiul serioase din limbile slavice, pe cari azi le predă în universitatea din București. Pe când făcea încă aceste studii, dsa a publicat în *Analele Academiei noastre* (tom. XI, 1889) trei memorii: despre „Manuscriptele slave din Biblioteca Imperială de la Viena“, despre unele „Documente române din arhivul Curții de la Viena“ și despre „Diploma lui Ivan Berladnicul din 1134 și Principatul Bărlădean“. Academia a primit cu plăcere aceste studii; ele dovediaș o școală serioasă, făcută sub conducerea celui dintăi slavist de astăzi, a profesorului V. Jagic de la Viena. Tot în timpul studiilor sale, a mai publicat în „Convorbiri literare“ (1885—1890) câteva studii de literatură veche română, istorie și diplomatică.

Întorcându-se în țară la 1891, dsa a publicat într'un volum: „Vechile cronice moldoveneșei înainte de Ureche“, în care a scos la lumină pentru întăiaș dată originalul slavonesc al vechilor anale moldoveneșei și al cronicilor lui Macarie și Eftimie, pe cari le-a descoperit într'un „Codex miscellaneus“ de la Chiev, și despre cari a dovedit că sânt „Letopiseșul moldovenesc“ al lui Ureche.

„După patru ani, la 1895, a publicat un alt volum de cronice în limba slavă veche și în cea polonă: „Cronice inedite atingătoare de istoria Românilor“. Dl Bogdan a publicat aci: „Cronica de la Bistrița“, 1359—1506 (cele mai vechi anale moldo-

veneșei); o mică cronică serbo-moldovenească, 325—1512; cronică moldo-polonă a lui N. Brzeski 1359—1566, pe care dsa a descoperit-o între manuscrisurile polone ale Bibliotecii Imperiale din Petersburg și o cronică a lui Miron Costin din 1624, în limba polonă, necunoscută până la dsa.

„Amândouă aceste publicațiuni, cari sânt fundamentale pentru istoriografia noastră veche, conțin studii serioase asupra monumentelor publicate în ele întăiaș dată. Ele au fost bine apreențiate și de învățații noștri și de cei străini. (V. Jirecek și Jagic, *Archiv. f. sl. Philol.*, vol. XV și XVII.)

„La 1891, dl Bogdan a publicat în *Archivul prof. Jagic* și „Prima cronică bulgărească“, descoperită de dsa tot în codicele de la Chiev, precum și niște „Anale sârbeșei“, într'o foarte veche redacțiune: „Ein Beitrag zur bulgarischen und serbischen Geschichtsschreibung“. Pentru istoriografia slavă de sud, aceasta publicațiune a dlui Bogdan e de o mare importanță (cf. Jirecek, *Arch. f. sl. Phil.*, vol. XIV.)

„Într'un articol din 1901, în „Convorbiri literare“ (1901, pag. 257 sq.), dsa a dovedit că, pe lângă analele și cronicile descoperite până acum, mai există în Moldova și „Cronice prescurtate“.

„Publicațiunile de până aci conțin multe excursuri istorice asupra epocii la care se rapoartă isvoarele studiate. Studii curat istorice sânt următoarele:

1. „Românii și Bulgarii“, București 1895;
2. „Luptele Românilor cu Turcii până la Mihaiu Viteazul, cultura veche română“, București 1898;
3. „Vlad Tepeș și narațiunile germane și ruseșei asupra lui“, București 1896.

„În cea dintăi dl Bogdan arată raporturile culturale și politice între Bulgarii și Români; în a doua dă o privire generală asupra culturii române din epoca slavă, arătând ce au împrumutat Români de la Slavi și ce au produs ei singuri; în a treia avem o monografie amănunțită asupra domniei lui Vlad Tepeș, în mare parte după materiale inedite. Serierea conține de asemenea mai multe versiuni inedite de povești ruseșei și germane ce circulaș asupra lui Tlad Tepeș încă din timpul vieții lui. Cele ruseșei ocupă un loc important în literatura veche rusească, și cartea dlui Bogdan a fost foarte bine apreențiată din pricina aceasta în Rusia.

„Afară de acestea, dl Bogdan a publicat multe studii în „Convorbiri literare“, cele mai multe de cuprins istoric și literar (literatura veche română). Un studiu foarte important al dsale este: „Când și de la cine au împrumutat Români alfabetul cirilic“ (1902, în „Omagiū lui Titu Maiorescu“).

„Însărcinat de Academie să publice documentele polone, cari au fost adunate în urma călătoriilor făcute în Polonia de dl I. Bianu, dl Bogdan s'a achitat în mod foarte mulțumitor de această sarcină. Dsa a publicat până acum vol. I și II (doc. dintre anii 1500—1640) și fasc. I din vol. III (doc. dintre 1641—1703). Această edițiune de documente este foarte îngrijită; ea e făcută cu multă conscientioșitate și în conformitate cu regulile critice ale edițiunilor moderne.

„În anul trecut 1902, dl Bogdan a publicat în *Analele Academiei* un studiu despre „Originea Voevodatului la Români“. În el se arată cum institu-

ținea Voevodatului, de și luată de la străini, s'a dezvoltat în cursul vremii la Români și că nu este decât o treaptă mai înaltă a Chinezatului, asupra cărui nu s'a scris la noi nimic așa de documentat ca această monografie. Acest studiu este continuat într'alt memoriu, prezentat Academiei chiar în această sesiune, despre instituțiunea chinezatelor în istoria medievală a Țării-Românești.

„Cea din urmă lucrare a dlui Bogdan este volumul de documente publicat în anul trecut sub titlul de: „Documente și regeste privitoare la relațiile Țării-Românești cu Brașovul și Ungaria în sec. XV și XVI“. Acest volum cuprinde 425 documente: chrisoave, porunci și scrisori domnești, său particulare, publicate în traduceri și în resumate după originalele slavonești cari se păstrează în arhivele orașului Brașov.

„Aceste documente au mai fost studiate în anii trecuți de un învățat din Sofia, dl Miletici, care a și publicat cam o treime din ele. Cunoștințele insuficiente pe cari le avea densusul asupra istoriei și a instituțiilor vechi românești l-au făcut să comită greșeli de datare sau de transcripțiune destul de importante, pentru ca să fie nevoie de o nouă edițiune.

„Cu mult mai bine pregătit pentru această lucrare eră dl Bogdan care, pe lângă cunoștințe adânci de paleografie și de filologie slavă, a mai dobândit o competență specială nu numai în istoria veche a Țării-Românești, dar și în aceea a popoarelor cu cari ea a venit în atingere. Argumentele pe cari le aduce dsa pentru datarea acestor acte, dificultățile pe cari le-a deslegat pentru identificarea Domnilor și a diferitelor persoane citate în ele, traduceri lor într'o limbă limpede și frumoasă românească, toate acestea fac din cartea sa o operă de erudițiune, de care se bucură toți iubitorii studiilor noastre istorice.

„Introducerea cărții constituie un adevărat tratat de diplomatică veche românească. În ea se expun pentru întâia-ori în mod clar și sistematic particularitățile externe și interne ale actelor eșite din cancelariile domnești din sec. XV și XVI, începând cu scrierea lor și terminând cu emblemele de pe pecetele domnești și boerești.

„Toată istoria, destul de obscură, a Țării-Românești din acele două secole câștigă o nouă față prin comentariile luminoase cari însoțesc aceste documente în publicațiunea dlui Bogdan. Rivalitățile dintre Domni și pretendenți, luptele susținute în numele creștinătății în potruiva Turcilor, relațiunile comerciale cu țările străine, viața de toate zilele a oamenilor și viața de stat a țării, apoi sciri-nouie despre personalitățile interesante, ca Alexandru Aldea, ca pretendentul Mircea, ca Bădică Vv., informațiuni neașteptate asupra lui Ioan Huniade, rectificări sigure în cronologia Domnilor, toate acestea se găsesc în cartea dlui Bogdan, de sigur cea mai însemnată publicațiune de documente eșite din cancelariile domnești, de la „Archiva istorică“ încoace.

„Ca profesor de filologia slavă la universitatea din București, dl Bogdan dezvoltă o activitate foarte folositoare pentru studiile noastre istorice. Dsa nu se mărginește în a face cursuri de limbă slave, ci prin cursuri ajutătoare la istoria română caută să pregătească pe studenți pentru lucrări originale. Astfel dsa a ținut cursuri de Istoria veche a popoarelor slave și de raporturile Românilor cu ele; cursuri de Paleografie și Diplomatică slavă și română, precum

și cursuri de Vechile instituțiuni române. Între profesorii cari cultivă la universitatea noastră istoria națională, dsa este unul din cei dintâi și e cel mai vechiu (e profesor de la 1891). În acelaș an a fost ales și membru corespondent al Academiei, iar la 1892 membru corespondent al Societății istorice din Moscova“.

Se procedează la vot, al cărui rezultat este: votanți 25; voturi pentru 17, contra 8. Dl președinte anunță că propunerea a întrunit două treimi și conform art. 7 din statute proclamă pe dl Ioan Bogdan ales membru al Academiei în sesiunea istorică.

Dl I. Bogdan, luând loc, în ședința următoare, între membrii Academiei, zice: „Domnilor colegi, adânc mișcat de onoarea ce mi-ați făcut alegându-me, în ședința de ieri, membru al secțiunii istorice, vă rog să primiți cele mai calde mulțumiri. Știu că nici vârsta, nici meritele mele nu-mi dedeau dreptul să me aștept la această distinsă onoare și atribui alegerea mea bunelor intențiuni ale acelor din d-voastre cari cred că prin intrarea unor elemente mai tinere în Academia Română, acestea se vor simți îndoit obligate să lucreze din toate puterile lor la progresul acestei înalte instituțiuni de cultură națională. Nu aduc cu mine nici un trecut bogat în fapte, nici o autoritate întemeiată pe vârstă; aduc înse un profund devotament pentru Academia Română și o hotărâre fermă de a conlucra la prosperarea ei. Academia Română are o mare misiune în mișcarea științifică și literară a țării noastre și a românismului întreg: ea este menită să concentreze toate forțele intelectuale ale națiunii române într'o conlucrare armonică, din care să iasă cea mai înaltă expresiune a idealurilor noastre de cultură. O parte însemnată în această conlucrare o au studiile istorice. În puținele și modestele mele lucrări de până acum, am fost totdeauna călăuzit de o sinceră iubire de adevăr și de un entuziasm cald pentru trecutul poporului nostru, pe care am învățat a-l iubi cu atât mai mult, cu cât studiând mai de aproape istoria lui, am cunoscut virtuțile ce le-a avut odinioară, faptele mărețe ce le-a sevărsit și nenorocirile fără număr prin cari a trecut. La școala istoriei naționale mi-am format convingerile patriotice, ce vor conduce lucrările mele viitoare. Măgulin de onoarea și încrederea ce mi-ați arătat prin alegerea mea, voi căută, domnilor colegi, să me arăt vrednic de votul d-voastre“.

Moartea papei Leon XIII.

Au trecut două săptămâni, de când ziarele din toată lumea au început să scrie, că papa Leon XIII e grav bolnav. De atunci și până acuma lumea a așteptat în toate zilele șcirea, că bătrânul șef al bisericii catolice ș-a dat obștescul sfârșit. Înse fisicul se u luptat mult cu moartea. Șesespzece zile a ținut agonia. Papa a murit la 20 l. c. după miazăzi la orele 4 și 10 minute. Vestea încetării din viață s'a telegrafiat în toate părțile globului și astăzi întreaga biserică catolică e în doliu.

Papa Leon XIII, numit din botez Ioachim Vincentiu Pecci, s'a născut la 2 martie 1810 în Carpinetto. Este al șeptelea fiu al contelui Ludovic Pecci. A intrat pe cariera preoțească la 1824, inscri-

indu-se în colegiul roman. Începând de aici și toată viața sa a dat dovezi din ce în ce mai mari de talentul său. Călucând din treaptă în treaptă pe scara hierarhică, la 20 februarie 1878 a fost ales papă în locul reposatului Piu IX.

Noul pontifice, palid, slab, cu sufletul pe buze, părea destinat că are să stea prea puțin timp pe tronul sfântului Petru. A stat înse mai bine de 25 de ani. Și în timpul acesta a desvoltat atâta energie, muncă și talent, că numele său va fi totdeauna numit între capii cei mai de frunte ai bisericeii.

Ziarele din toată lumea sunt unanime întru a-și recunoaște înaltele calități. Bărbat erudit și muncitor, el a știut să dea bisericeii catolice o situațiune nouă în lume. Aceasta își atinse culmea la jubileul de 25 de ani al suirii sale pe tronul papal, când zeci de mii de peregrini l-au felicitat; iar mai târziu regele Engliterei și împăratul Germaniei, amândoi suverani ai unor țeri protestante, s-au dus să aducă omagele lor capului bisericeii catolice.

Succesul acesta mare s'a obținut prin eminentul său tact diplomatic. El a știut să direagă astfel conducerea, că ș-a atras stima și încrederea tuturor statelor. Astfel a fost ales arbitru în mai multe conflicte. Nu secretarul său Rampolla, precum credeau mulți, ci el însuș a dat direcțiunea politiceii sale bisericeii.

Papa Leon XIII a fost și un escelent scriitor în limba latină classică. Enciclicele lui sunt tot atâtea juvaere. Sciea și poesii, tot în limba latină, în deosebi ode cari s-au publicat într'un volum.

Față cu biserica greco-catolică română a fost un adevărat părinte ocrotitor, ferindu-o de extravagantele șovinismului, care tinde a surupă vechile instituțiuni.

*

Din momentul în care papa expiră, până la e-nunțarea rezultatului noiei alegeri, conducerea bisericeii este încredințată cardinalului, care ocupă demnitatea de *camerlengo*. Camerlengo și decan al colegiului de cardinali, este actualminte Luigi Oreglia di Santo-Stefano, piemontez de origine, născut la 9 iulie 1828.

Alegerea noului papă se face astfel. Cardinalii se închid în conclavă, la 10 zile după moartea papei sau în prima după înmormântare, și stau sub pază, ca să nu poată comunica nici verbal nici altfel cu persoane străine, până ce un cardinal n'a întrunit numărul cerut de voturi. Conclava e compusă din 35 italieni și 28 străini. Dacă în cele dintâi trei zile alegerea nu se poate face, li se serveșce o hrană frugală, în deobște pâne, vin și apă. Măncarea li se dă pe fereastă și sub control. Alegerea se face sau prin aclamație, sau prin compromis sau prin votare. Cel ales trebuie sa aibă doue treimi de voturi.

Alesul îmbracă ornatul papal de mare ținută și binecuvintează colegiul cardinalilor. După aceasta primeșce omagiile tuturor prelaților alegători, iar Camerlengo îi oferă inelul de aur. Un cardinal trece în biserica Sflui Petru pentru a vesti poporului alegerea. Îi urmează în curând și papa cel nou, însoțit de toți cardinalii și cântând „Te Deum laudamus”. După primirea „adorățiunii” (sărutarea de mâni și de picioare) papa binecuvintează poporațiunea și se retrage.

LITERATURĂ.

La Roma. În primăvara trecută, sub conducerea dlui Gr. G. Tocilescu, vr'o doue sute de Români au făcut o prea interesantă excursiune la Roma, spre a luă parte la congresul latin. Din aceasta societate a făcut parte și dl Ioan Russu Șirianu, prim redactor al ziarului „Tribuna Poporului”, care ș-a publicat impresiunile în foia ziarului ce redactează. Dsa a retipărit aceste foite și le-a scos într'un volum sub titlul pus în fruntea acestor rânduri. Serise pentru ziar, ele au timbral de stil gazetăresc, ușor, clar și plăcut. Aune ori avântul apucă condeii autorului și ne presintă pagini scrise cu multă căldură. Principala forță a volumului este limba curată românească, ceea ce ne indeamnă să l cetim cu plăcere. Afară de Roma, autorul ne mai poartă prin orașele: Neapoli, Pompei, Capri, Florența, Veneția și Lido. Ca apendice ni se mai dau doue scrisori despre Londra și Paris. De vândare la administrația „Tribunei Poporului” în Arad. Prețul 2 coroane.

Academia Română ține ultima sa ședință săptămânală înainte de vacanțele de vară astăzi vineri.

Premiile Academiei Române. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu*, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 a Academiei Române unei cărți scrise în limba română, cu conținut literar, care se va judecă mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1900 până la 31 octombrie 1904. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 12 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 32 octombrie 1904. — *Marele Premiul Năsturel-Herescu*, de 12000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 a Academiei Române unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori ce natură, care se va judecă mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1900 până la 31 octombrie 1904. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 12 exemplare, a cărților propuse la concursul acestui premiu este până la 31 octombrie 1904.

Csrmen Sylva în America. Ziarul „New-Nork and America” a publicat de curând portretul și o ilustrațiune, reprezentând o audițiune musicală în apartamentele reginei României. Un alt ziar american, „New-York american and jornal” a publicat într'unul din numerele sale trecute un articol al reginei, intitulat: „Dacă bărbații n'ar există și femeile ar guvernă”. Numărul ziarului în care s'a publicat articolul, anunțat prealabil prin afișe numeroase, a avut un succes enorm.

Legea comunală în româneșce. Toema a apărut „Legea comunală”, (art. 22 din an. 1886) ediția II, edată de Pavel Rotariu avocat în Timișoara, revăduță de nou și înavuțită cu: *a*, decisiunile principale aduse din partea supremului for administrativ (Közizgazgatási biróság), *b*, un estras din legea art. 26 din 1896, și *c*, un estras din ordinațiunea minist. de int. nr. 126.000/1903, despre afacerile interne în oficiile comunale, despre lucrurile private cari le pot severși notarii comunali, și despre competențele lor. Opul cuprinde 10 coale de tipar 8° pe 164 de pagini, costă 1 coroană plus 5 fil. post porto simplu, de un exemplar recomandat 30 fileri. Se poate procură deocamdată la autor: P. Rotariu, avocat în Timișoara-Fabric. Cei ce pfocură mai mult ca 10 exemplare, plătite, capătă 20% din preț rabat. — Librariș capătă 25% rabat.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Societatea pentru fond de teatru român, precum se știe, va ținea adunarea sa generală anul acesta în Sebeșul-săsesc. Inteligența română de acolo a ținut la 30 iunie o conferință, în care a fixat adunarea pe 15/28 august și zilele următoare, cu următorul program: Joi 14/27 august primirea comitetului societății și seara de cunoștință. Vineri 15/28 august serviciu divin, ședința I, seara concert-teatru. Sâmbătă 16/29 ședința a II, banchet, seara bal. Duminică 17/30 august excursiune în munții Sebeșului. Pentru executarea programului s'a instituit un comitet central, president: S. Medean, secretar: G. Tatar și următoarele comisiuni speciale: Comisiunea de primire și încuviințare, presid. Nicolae Lazar, comisiunea pentru concert teatru și bal, presid. dr. Alexandru Străvoiu, și comisiunea pentru excursiune, president Z. Murășan. Detalii în curând.

Concert și teatru în Herendeșci. Duminică în 30 iunie v. (12 iulie n.) corul plugarilor din Herendeșci a dat acolo un concert popular, care a reușit foarte bine. Apoi s'a jucat „Nunta țerânească“ de V. Alexandri, care a fost bine jucată, dar neavând motive din viața noastră țerânească, n'a avut succesul dorit. S'a mai jucat „Vlăduțul mamei“ care a reușit mai bine.

Concert în Caransebeș. Dl Aurel Nemeș de Alamor, elev al conservatorului musical din Viena, a dat în săptămâna trecută, mercuri, concert în Caransebeș. Aă cântat și dna Lucia Barbu, dsoara Sidonia Nimu și corul micșt al Reuniunii române de cântări sub conducerea dlui A. Sochor. Succesul a fost complet.

Româncă artistă în fluerat. Dsoara Manolescu româncă din București, are darul de a șei flueră așă de bine și frumos, încât prietenele aă sfătuit-o să se lase a fi auzită de public. Dsoara a urmat sfaturilor și publicul a rămas încântat. Ziarele din Paris sânt pline de laude la adresa ei. Revista „Femina“ îi aduce portretul, scriind despre desteritatea ei următoarele: „Ceî carî n'aă auzit o fluerând o serenadă de Braga, nu-ș pot inehipuî, până la ce grad acest ram rivalizează cu celelalte ramuri ale muziceî, nici ce impresie de artă îi poate da. Cântecul tinerei românce este mai dulce decât flautul, și sânt sigur, că dacă priveghitoarea ar auzi-o fluerând în tăcerea pădurilor, într'o frumoasă noapte de vară, și-ar amestecă vocea cu a ei spre a î răspunde, și acest adorabil duo s'ar cufundă într'o armonie așă de pëtrunđitoare, încât ar fi cu neputință unor ascultători chiar preveniți de a deosebî flueratul priveghitoarei de acele al artistei“.

Bucureșcii vara. Bucureșcenii, serie „Voința Națională“ nu se pot plânge că sânt lipsiți de distracțiunii pe timpul verei. Afară de numëroasele grădini, în cari cântă lăutarii în fiecare seară, avem de data aceasta o trupă română de operete cum n'a mai fost de mult pe timpul verei în București. Trupa română de operete din grădina Blandusiei nu numai că are un repertoriu bogat, dar e și constituită din elemente de valoare. În grădina Rașca pentru duminica trecută s'a anunțat piesa: „Regina Draga saă drama din Belgrad“, mare spectacol de senzație în 4 acte și 2 tablouri.

Teatru școlar sătesc în Bușteni. Duminică la 6/19 l. c. s'a inaugurat la Bușteni teatrul școlar-

sătesc, a cărui scenă cu toate accesoriile ei a fost făcută cu spesele administrațiunii Domeniului Coroanei. Se știe că dl I. Kalinderu a introdus teatrul pe toate Domeniile coroanei. Dl Mihăilescu, dirigintele școlaei, a ținut un discurs-prolog arătând cum dlui I. Kalinderu se datoreșce inițiativa teatrelor săteșci, cum ideea acestor teatre a fost la început combătută de parte din presă, iar azi e îmbrățișată cu căldură de toată lumea. Dl Michăilescu a documentat apoi cu circulara dlui Kalinderu și cu citațiuni din marii autori arătând cât e de folositor teatrul pentru săteni și cât e de natural jocul de scenă pentru copii. Dsa a continuat apoi arătând calitățile ce trebuie să însușească o piesă de teatru școlar sătesc și cum deocamdată trebuie să ne mulțumim cu ce avem. A terminat aducând urări și mulțumiri dlui I. Kalinderu. După aceasta s'a început reprezentația cu imnul național cor micșt, cu acompaniament și ascultat de asistență în picioare, după care aă urmat doue scenete jucate de elevele clasei a IV de sub conducerea dnei Michăilescu și piesele „De neceaz“, „Pace ori judecată“ și „Reutăcioasa“, jucate de el. IV—V. Succesul... neașteptat. Micșii actori pare că erau ênșei personajele ce represintău.

Corul mitropolitan din Iași la Cernăuți. Cetim în ziarele bucureșcene, că cercurile româneșci din Cernăuți aă propus dlui Gavriil Musicescu să dea cu corul mitropolitan din Iași un concert și la Cernăuți, precum a dat și la Suceava unde a produs mare entusiasm în toți Români.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Sfințirea episcopului dr. Vasiliu Hossu al Lugojului, anunțată pentru duminica trecută, nu s'a putut ținea, căci decretul papal n'a sosit încă din Roma.

Internatul Pavelian de fete din Beiuș. Înștiințare pe 1903/1904. Elevele internatului sânt saă stipendiste în întreg, saă stipendiste în jumătate, saă plătitoare. La stipendiî pot concură în prima linie fete orfane de preot din diecesa gr. cat. de Oradea-mare; stipendiste nu pot fi, decât fete de religiunea greco-catolică. Stipendistele, cari se bucură de stipendiū întreg, pentru proviziune, instrucțiune și educațiune în internat nu plătesc nimica: elevele, cari aă stipendiū numai în jumătate, plătesc 150 coroane, iar elevele plătitoare plătesc la an o sumă de 300 coroane în doue, saă cel mult 4 rate egale anticipate, adecă: în 1 septembrie, 15 novembre, 1 februarie și 15 aprilie. Elevele aședate în internat pentru sumele amintite primesc proviziunea întreagă, adecă: cuartir, întreținere corespunđitoare și bună, luminat, încălđit, spelat, instrucțiune specială în studii, în declamări, în cant, în diferite dexterități, în lucruri de mână, economia casnică, în fiecare zi în anumite ore instrucțiune conversând în limba maternă, maghiară, germană, la dorința expresă din limba franceză, primesc uniformă. Didactrul anual pentru școala civilă a internatului e 12 coroane, taxa de înscriere 4 coroane, pentru școalele elementare 6 coroane, taxa pentru fondul de pensiuine 30 fileri, pentru testimoniū 2 coroane, pentru programa 1 coroaă, taxa pentru insrtucțiunea în limba franceză 20 coroane, taxa pentru instrucțiunea în pian de 3

ore la săptămână (1½ oră instrucțiune, 1½ oră deprindere) cu întrebuințarea pianului 60 coroane. Pentru instrucțiune de dans încă e a se plăti o sumă oare-care moderată. Pentru folosirea vestmintelor de gimnastică ale internatului e a se plăti 2 coroane pe an. În internat se primesc eleve de I—IV clasă a școlii civile și eleve de I—IV clasă a școlii elementare populare. Elevele școlii civile vor cerceta școala civilă publică aparținătoare internatului, iar elevele școlii populare vor cerceta școala elementară poporală de stat din loc. Elevele, cari voiesc a fi primite în internat cu stipendii, au să-și înainteze petițiunile pentru primire la ordinariatul diecesan gr. cat. din Oradea-mare până în 1 august an. c. Tot acolo au să se adreseze și elevele cari plătesc.

La școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibii au devenit vacante două posturi: unul de învățător (învățătoare) ordinar cu plată de 1400 cor. și 300 cor. bani de cvartir; altul de învățătoare suplentă pentru lucrul de mână cu remunerațiune anuală de 600 coroane. Terminul concursului e 15 august. Condițiile detaiate se pot afla la biurul Asociațiunii.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Gh. Pittic*, funcționar la monopolul tutunului în Budapesta, s'a logodit cu dsoara *Agata Tohătan* în Selsig. — Dl *Iosif Tilișca* absolvent de teologie și dsoara *Elena Haneș* s'au cununat în duminica trecută în biserica gr. or. din Orăștie.

De la Asociațiune. „Telegraful Român“ ne aduce următoarele informații: Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, revenind în ședința ținută luni, 7/20 iulie, asupra demisiunii ce i-o înaintase încă în anul trecut primul secretar al Asociațiunii, dl dr. Diacovich, a decis în merit, *primind demisiunea* cu finea anului curent. Faptul va fi notificat adunării generale spre a ordona publicarea de concurs pentru întregirea postului. Suntem informați, că în cercurile competente se ventilază ideea, de a nu se mai angaja pentru viitor decât un singur secretar pe seama Asociațiunii, care, dacă se va ținea de angajamentul de a-ș pune puterile numai în serviciul Asociațiunii, va putea pe ușor să provadă agendele pe cari astăzi le isprăvesc doi secretari, cu atât mai vârtos, că în actualul cancelist al Asociațiunii (Romul Simu), secretarul va găsi o putere bună, un diligent tovarăș de muncă. Și pentru ca informațiunea să ne fie deplină, comunicăm și aceea cetitorilor, că al doilea secretar al Asociațiunii, domnul dr. Beu, încă își va pune postul cu finea anului curent la dispoziția comitetului central, fiind că ocupațiunea sa de medic nu-i mai permite să-și rupă din timpul de muncă orele pe cari până acum le consacrase Asociațiunii.

Advocat nou, bancă nouă. Dl dr. *Ioan Margita*, tinerul avocat, ș-a deschis cancelăria în Geoagiul-de-jos, comitatul Hunedoriș. Se mai serie, că tot acolo se va deschide în curând o nouă bancă românească „Geoagiana“. Ce nume frumos!

Au murit: *Emanuil Otuntuliac*, archimandrit, prior al sf. mănăstirii din Suceava, deputat în dieta țării Bucovina, în Cernăuți la 3/16 iulie, în etate de 57 ani; — *Iosif Tămășel*, paroc în Vrani, comitatul Caraș-Severin, la 6/19 l. c.; — *Raveca Olariu n. Bogdan*, în Cugir, la 6/19 iulie, în etate de 30 ani; — *Cornelia Savonescu n. Fercu*, în Timișoara-Iosefin, la 16 iulie, în etate de 25 ani.

Călimdarul săptămânei.

Dumin. a 7-a după Rusali, ev. Mat. c. 9, gl. 5, v. 6

Ziua sept.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminică 1	Sinod. Arch. Gavril	26 Ana
Luni 14	Ap Achila	27 Pantelimon
Martă 15	M. Chiric și Iul.	28 Inocent
Mercuri 16	M. An inogen	29 Marta
Joi 17	M. Marina	30 Avdon
Vineri 18	M. Iacint și Emil	31 Ign. Loiola
Sâmbătă 19	C. Macrina	1 Aug. Petru

Avis abonaților noștri. Semestrul al doilea și treiluniul al treilea a început cu numărul trecut. Abonații sunt rugați a-și înnoi abonamentele, căci acele se plătesc înainte. Cei ce nu vor să se aboneze, binevoiască a ne înnapolă numărul acesta, ca să le sistăm expediarea.

Proprietar, redactor răspundător și editor:

IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296b.)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrigește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

7—12

Diracțiunea.